

Huhu malu'i mei he COVID-19: 'I he 'osi 'a ho huhu malu'i

Me'a te ke ala ongo'i	Me'a 'e lava ke tokoni	Taimi 'e ala kamata ai 'eni
Mamahi'ia 'i he feitu'u na'e fakahoko ai 'a e huhu, langa 'ulu mo e ongo'i tavaivaia mo e ongosa. Ko e ngaahi uesia 'eni 'oku angamaheni 'a hono lipooti mai.	Pukepuke ha kongā tupenu kuo 'osi fakaviviku 'aki ha vai momoko pe ko ha 'aisi poloka 'i he feitu'u na'e fakahoko ai 'a e huhu 'i ha ki'i taimi nounou. 'Oua 'e mili pe fotofota 'a e feitu'u na'e fakahoko ai 'a e huhu.	'I loto 'i he houa 'e 6 ki he 24
'E ala hoko foki mo ha felāngaaki 'o e sinó, ongo'i puke, fakamomoko, mofi, felāngaaki 'a e hokotanga hu'i mo ha ongo'i tokotokakovi.	Mālōlō pea inu ke lahi 'a e va'i. 'E lava ke folo ha paracetamol (panatolo) pe ibuprofen, muimui ki he ngaahi fakahinohino 'a e kautaha 'oku nau fa'u 'a e faito'ó. Kumi ha fale'i mei ho'o tokotaha ngāue fakapolofesinale ki he mo'ui lelei kapau 'e faka'au ke toe fakalalahi ange ho ngaahi faka'ilongá.	'I loto 'i he houa 'e 6 ki he 48

Tatau mo e ngaahi faito'o kotoa pē, 'e ala fakatupu 'e he huhu malu'i ha ngaahi uesia na'e ta'e'amanekina 'i ha kakai 'e ni'ihi. Ko e fakafeangai angamaheni pē 'eni ia 'a e sinó pea 'oku hā mai ai 'oku ngāue 'a e huhu malu'i.

Ko e ngaahi uesiá 'oku fa'a vaivai pē 'enau hokó, 'ikai fu'u fuoloa pea 'e 'ikai te ne ta'ofi ai 'e ia ha'o ma'u atu 'a e huhu malu'i hono uá (second dose) pe ko ha'o hoko atu 'a ho'o mo'ui faka'ahó.

Ko e ngaahi uesiá 'oku malava ke lahi ange 'ene 'asi mai 'i he 'osi 'a ho'o ma'u atu 'a ho huhu malu'i hono uá.

'Oku malava ke hoko ha ngaahi uesia lalahi ka 'oku hāhāmolofia 'aupito 'eni ia. 'Oku ako'i 'a e kau fakahoko huhu malu'i 'a Nu'u Silá ni ke nau lava 'o leva'i 'a e ngaahi me'ani. 'E 'i ai ha ngaahi uesia kehe 'e ni'ihi 'e malava ke nau uesia fakataimi ai 'a ho'o lava 'o faka'uli pe ngāue'aki ha ngaahi mīsinī. Ka hoko ta'e'amanekina 'a e me'ani, kātaki 'o talanoa ki ai mo ho'o ngāue'angá.

Kapau te ke ongo'i ha ngaahi faka'ilonga 'oku ngalingali ke felāve'i mo e COVID-19, hangē ko ha tale hokohoko fo'ou, ha mā'olunga 'a e fua māfana 'o ho sinó/mofi pe mole pe liliu 'a e ifo angamaheni (taste) pe lava ke nāmu'i ha me'a, nofo pē 'i 'api pea fakahoko hao sivi COVID-19.

Kapau te ke ongo'i ha uesia kehe mei ho huhu malu'i mei he COVID-19, 'oku totonu ke lipooti atu ia 'e he tokotaha na'a ne fakahoko 'a ho huhu malu'i pe tokotaha ngāue fakapolofesinale ki he mo'ui lelei, ki he Centre for Adverse Reactions Monitoring (CARM pe Senitā ki hono Muimui'i 'o ha Uesia Kovi).

New Zealand Government

E lava foki ke ke lipooti ha ngaahi uesia ta'e'amanekina 'aki ha'o ngāue'aki 'a 'enau foomu lipooti 'i he 'initaneti 'oku 'i he uepisaiti 'a e CARM: otago.ac.nz/carm.

Kapau 'okú ke ta'epau'ia fekau'aki mo ho ngaahi faka'ilongá pe 'oku faka'au ke toe fakalalahi ange, talanoa ki ho'o GP pe telefoni ki he Healthline 'i he **0800 358 5453**.

Kapau 'oku 'i ai ha me'a 'okú ke hoha'a ki ai 'i he taimi ni fekau'aki mo ho'o malú mo e haó, telefoni ki he **111** pea fakapapau'i 'okú ke fakahā atu kuó ke 'ai hao huhu malu'i mei he COVID-19 koe'uhí ke nau fakahoko atu 'a e sivi 'oku hoa mo totonu mo koé.

'Oku tokoni 'a e ngaahi huhu malu'i ki he kakai 'i he ngaahi ta'u motu'a kotoa pē ke malu'i foki kinautolu mei he ngaahi mahaki pipihi kehé, hangē ko e mīselé mo e fofonú.

Fakapapau'i ma'u pē ko koe mo ho fāmilí kuo mou 'osi ma'u atu 'a e ngaahi huhu malu'i kotoa pē 'i honau taimi totonú, 'aki ha'o talanoa mo kinautolu 'oku nau tokanga'i 'a ho'omou mo'ui lelei. 'A'ahi ki he health.govt.nz/immunisation ki ha fakamatala lahi ange.

'Oku fiema'u ke ke tali 'o 'oua 'e to e si'i hifo 'i he uike 'e ua mei he 'osi ho'o ma'u atu ho huhu malu'i hono ua mei he COVID-19 pea ke toki ma'u atu ha ngaahi huhu malu'i kehe.

**Unite
against
COVID-19**

**MINISTRY OF
HEALTH**
MANATŪ HAUORA